

sygn. akt III A Uz 173/22

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w osobie Przewodniczącego sędziego Urszuli Iwanowskiej, po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2023 r., na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z odwołania J. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o podleganie ustawodawstwu polskiemu

na skutek zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 października 2022 r., sygn. akt VI U 2028/21,

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

sędzia Urszula Iwanowska

III A Uz 173/22

UZASADNIENIE

J. S. (2) odwołała się od decyzji ZUS dnia 12 października 2021r. stwierdzającej, że nie podlega ona polskiemu ustawodawstwu jako przedsiębiorca ze względu na podleganie ustawodawstwu niemieckiemu.

Zarządzeniem z dnia 13 lipca 2022r. Przewodniczący (na podstawie przepisu art. 467 § 4 k.p.c.) zwrócił akta organowi rentowemu celem przeprowadzenia procedury określonej w przepisach art. 5 ust. 2, 3 i 4 oraz w art. 6 ust. 1-4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. (Dz. UE. L. 2009.1 ze zm.) w celu uzgodnienia z niemiecką instytucją ubezpieczeniową kwestii zastosowania niemieckiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych w odniesieniu do ubezpieczonej w okresach objętych zaskarżoną decyzją oraz wydania decyzji dotyczącej właściwego ustawodawstwa stosownie do wyników przeprowadzonych uzgodnień.

Pismem z dnia 23 sierpnia 2022 r. organ rentowy poinformował Sąd, iż wystąpił do niemieckiej instytucji o odpowiedź w sprawie uzgodnienia ustawodawstwa właściwego w stosunku do ubezpieczonej jednak do chwili obecnej tej odpowiedzi nie uzyskał.

Postanowieniem z dnia 6 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżona decyzja organu rentowego jest dotknięta brakami, których nieusunięcie uniemożliwia sądowi pierwszej instancji dalsze procedowanie w sprawie z uwagi na określony procedurą zakres kognicji tego sądu.

Sąd Okręgowy podkreślił, że koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia nr 883/2004). Przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 2004.166.1) mają więc na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo też zapobieżenie sytuacji, w

której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16).

Nadto sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał (w wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 oraz w postanowieniu z dnia 23 listopada 2016 r., I UZ 48/16), że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Powyższe oznacza to, że polski organ rentowy (jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania) nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia skarżących ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Jeżeli organ rentowy poweźmie wątpliwości co do istnienia stosunku prawnego będącego podstawą objęcia tytułem ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim w ramach postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego, to nie może samodzielnie przesądzać tej kwestii (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016/1/13; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014/3/47; z dnia 21 stycznia 2016 r.; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010/17-18/216).

I dalej Sąd Okręgowy podniósł, że jak wspomniano zasadą jest podleganie ubezpieczeniu tylko w jednym państwie członkowskim. Może się jednak zdarzyć, że organ rentowy ma wątpliwości co do podlegania przez daną osobę ustawodawstwu swojemu albo innego państwa. W celu uniknięcia sytuacji wykluczenia ubezpieczonego z obu konkurencyjnych ubezpieczeń albo objęcia go ubezpieczeniem w obu państwach, zachodzi potrzeba uruchomienia procedury uregulowanej w art. 5 i 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009. Wspomniane wątpliwości między państwami mogą wynikać - tak jak w niniejszej sprawie - choćby z faktu, że osoby formalnie zgłoszone do ubezpieczeń społecznych w państwie miejsca zamieszkania, wykonują pracę najemną wyłącznie w innym państwie członkowskim.

Zgodnie zaś z treścią art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. W razie pojawienia się wątpliwości co do ważności dokumentu lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tym dokumencie, instytucja państwa członkowskiego, która otrzymuje dokument, zwraca się do instytucji, która ten dokument wydała, o niezbędne wyjaśnienia oraz, w stosownych przypadkach, o wycofanie tego dokumentu. Instytucja wydająca dokument ponownie rozpatruje podstawy jego wystawienia i w stosownych przypadkach wycofuje go (ust. 2). Zgodnie z ust. 2 w razie pojawienia się wątpliwości w odniesieniu do informacji przedstawionych przez zainteresowanych, do ważności dokumentu lub dowodów potwierdzających lub do dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się zawarte w nim informacje, instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania przystępuje, w zakresie, w jakim jest to możliwe, na wniosek instytucji właściwej, do niezbędnej weryfikacji tych informacji lub dokumentów (ust. 3). Jeżeli zainteresowane instytucje nie osiągną porozumienia, sprawa może zostać przedstawiona Komisji Administracyjnej przez właściwe władze, nie wcześniej jednak niż w terminie miesiąca od dnia złożenia wniosku przez instytucję, która otrzymała dokument. Komisja Administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę.

Następnie sąd pierwszej instancji wskazał, że w myśl art. 6 rozporządzenia nr 987/2009 o ile rozporządzenie wykonawcze nie stanowi inaczej, w przypadku rozbieżności opinii pomiędzy instytucjami lub władzami dwóch lub więcej państw członkowskich w odniesieniu do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, zainteresowany tymczasowo podlega ustawodawstwu jednego z tych państw członkowskich, przy czym ustawodawstwo to jest określane w następującej kolejności:

a) ustawodawstwo państwa członkowskiego, w którym osoba ta rzeczywiście wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek, o ile praca najemna lub praca na własny rachunek jest wykonywana tylko w jednym z państw członkowskich;

b) ustawodawstwo państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, jeżeli zainteresowany wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w dwóch lub więcej państwach członkowskich i wykonuje część swej pracy lub prac w państwie członkowskim miejsca zamieszkania lub w przypadku, gdy osoba zainteresowana nie wykonuje pracy najemnej ani pracy na własny rachunek;

c) we wszystkich innych przypadkach ustawodawstwo państwa członkowskiego, o którego zastosowanie wystąpiono najpierw, w przypadku gdy osoba zainteresowana wykonuje pracę lub prace w dwóch lub więcej państwach członkowskich. W przypadku gdy zainteresowane instytucje lub władze nie osiągną porozumienia, sprawa może zostać przedstawiona Komisji Administracyjnej przez właściwe władze, nie wcześniej jednak niż w terminie miesiąca od dnia pojawienia się rozbieżności opinii, o której mowa w ust. 1 lub 2. Komisja Administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę (ust. 3).

W przypadku gdy zostanie ustalone, że mające zastosowanie ustawodawstwo nie jest ustawodawstwem państwa członkowskiego, do którego zainteresowany został tymczasowo przypisany, lub że instytucja, która tymczasowo przyznała świadczenia, nie jest instytucją właściwą, uważa się, że instytucja, którą uznano za właściwą, jest instytucją właściwą z mocą wsteczną, tak jak gdyby rozbieżność opinii nie miała miejsca, najpóźniej od dnia tymczasowego przypisania lub od pierwszego tymczasowego przyznania danych świadczeń (ust. 4).

Na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego sąd pierwszej instancji przyjął, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję wyłączającą ubezpieczoną z polskiego systemu ubezpieczenia społecznego bezpodstawnie uznając, że podlega ona niemieckim przepisom w zakresie ubezpieczenia społecznego.

Działanie organu rentowego pozostaje w sprzeczności z przepisami regulującymi zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Jak wskazano na wstępie przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich, ale też zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu.

Zatem w ocenie Sądu Okręgowego decyzja wyłączająca skarżącą z ubezpieczenia społecznego bez uprzedniego uzgodnienia z instytucją niemiecką kwestii objęcia jej ubezpieczeniem społecznym w Niemczech jest przedwczesna. Jak wynika bowiem z treści art. 5 ust. 2 i 6 ust. 1 w razie pojawienia się rozbieżności opinii pomiędzy instytucjami lub władzami dwóch lub więcej państw członkowskich w odniesieniu do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, dana osoba tymczasowo podlega ustawodawstwu jednego z tych państw członkowskich. Rozbieżności, których usunięcie regulują przepisy art. 5 i 6 mogą wynikać m.in. z faktu formalnego podlegania ubezpieczeniom społecznym w państwie zamieszkania osób świadczących pracę wyłącznie w innym państwie członkowskim.

W okolicznościach niniejszej sprawy wobec pojawienia się wątpliwości co do objęcia skarżących polskim ustawodawstwem w zakresie ubezpieczeń społecznych organ rentowy winien był udzielić odpowiedzi na złożone w trybie art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 zapytanie niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej. Polska i niemiecka instytucja ubezpieczeniowa mogłyby wówczas uzgodnić, czy i w jakim okresie ubezpieczeni podlegają niemieckiemu ustawodawstwu. W razie braku uzgodnień niemiecka instytucja ubezpieczeniowa mogłaby tymczasowo ustalić niemieckie ustawodawstwo. Po tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa polski organ rentowy uprawniony byłby wyrazić swoje stanowisko w kwestii podlegania skarżących ustawodawstwu niemieckiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Dopiero po rozstrzygnięciu między zainteresowanymi instytucjami kwestii właściwego ustawodawstwa organ rentowy miałby podstawy do ewentualnego wyłączenia zainteresowanych z ubezpieczeń społecznych w Polsce. Zastosowanie wymienionej procedury ma na celu zapobieganie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała

żadnemu ustawodawstwu, a co więcej umożliwiła ustalenie, że instytucja, którą ostatecznie uznano za właściwą, jest instytucją właściwą z mocą wsteczną, tak jak gdyby rozbieżność opinii nie miała miejsca, najpóźniej od dnia tymczasowego przypisania lub od pierwszego tymczasowego przyznania danych świadczeń (art. 6 ust. 4).

Cytowane regulacje, zdaniem sądu pierwszej instancji, jednoznacznie wskazują, że nie jest dopuszczalne wyłącznie z ubezpieczeń społecznych bez wcześniejszego przypisania ustawodawstwa właściwego. Polski organ rentowy przed rozstrzygnięciem z niemiecką instytucją ubezpieczeniową rozbieżności w zakresie właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych nie był więc uprawniony do samodzielnej oceny, czy istniał stosunek prawny stanowiący tytuł ubezpieczenia społecznego w Niemczech, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Tymczasem jak wynika z uzasadnienia zaskarżonej decyzji, wbrew obowiązującym regulacjom, oceny takiej organ rentowy jednak dokonał wskazując, że ubezpieczona podlega niemieckim przepisom w zakresie ubezpieczenia społecznego. Jak już wspomniano, polski organ rentowy nie miał kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia skarżących ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej.

W związku z powyższym w ocenie Sądu Okręgowego organ rentowy obowiązany jest uzgodnić z niemiecką instytucją ubezpieczeniową kwestię właściwego wobec ubezpieczonych ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych. Dopiero po osiągnięciu porozumienia lub rozstrzygnięciu ewentualnych rozbieżności między instytucjami w kwestii właściwego ustawodawstwa i okresów podlegania temu ustawodawstwu możliwe będzie rozstrzygnięcie o zasadności wyłączenia ubezpieczonych z ubezpieczeń społecznych w Polsce.

I dalej Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej.

Zdaniem sądu pierwszej instancji skoro w okolicznościach sprawy organ rentowy zobowiązany został do przeprowadzenia procedury określonej w przepisach art. 5 ust. 2, 3 i 4 oraz w art. 6 ust. 1-4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, uzgodnienia z niemiecką instytucją ubezpieczeniową, czy w odniesieniu do ubezpieczonych w okresach objętych zaskarżoną decyzją ma zastosowanie niemieckie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych, to stosownie do wyników tych ustaleń organ rentowy zobowiązany będzie do oceny, czy zaskarżona decyzja jest zgodna z prawem, czy też zachodzi potrzeba odmiennego rozstrzygnięcia kwestii ustawodawstwa.

Wobec wynikającego z tych przyczyn braku możliwości procedowania Sąd na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie.

Z powyższym postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w złożonym zażaleniu zarzucił mu:

- naruszenie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i zawieszenie postępowania mimo braku wskazanej w tym przepisie podstawy zawieszenia (rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej).

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i nadanie dalszego biegu sprawie.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podkreślił, że rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie zależy od wydania żadnej decyzji organu. Organ rentowy wydał bowiem już zaskarżoną decyzję, ustalając brak zastosowania w stosunku do ubezpieczonych polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych. Do Sądu orzekającego należy ocena, czy decyzja ta jest prawidłowa, czy też należy ją zmienić - i w jakim zakresie - bądź uchylić.

Jednocześnie skarżący wyjaśnił, że na obecnym etapie sprawy nie ma miejsca na prowadzenie powoływanych przez Sąd uzgodnień z instytucją niemiecką. Zaskarżona decyzja została wydana właśnie na skutek działań podjętych

przez instytucję niemiecką w tym trybie (art. 5 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.) i na skutek podjętych działań i ustaleń doprowadziła do ustalenia przez organ rentowy (polską instytucję), że zaświadczenie AI, potwierdzające zastosowanie w stosunku do ubezpieczonej polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych we wskazanych w tej decyzji okresach, było nieprawidłowe (art. 5 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.). Ostatecznie skutkowało to potwierdzeniem wątpliwości instytucji niemieckiej i doprowadziło do wydania zaskarżonej decyzji. Przepis art. 5 ust. 4 powołanego rozporządzenia nie znalazł zatem zastosowania, gdyż nie było potrzeby godzenia rozbieżnych opinii w tym zakresie.

Dalej organ rentowy podniósł, że art. 16 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 zobowiązuje instytucję ustalającą ustawodawstwo na podstawie art. 13 rozporządzenia podstawowego do poinformowania o ustalonym ustawodawstwie instytucji wyznaczonej w innym państwie członkowskim. Ma to umożliwić wniesienie ewentualnego sprzeciwu co do ustalonego ustawodawstwa w terminie 2 miesięcy od daty poinformowania. Natomiast przepisy rozporządzeń o koordynacji nie przewidują konieczności osiągnięcia porozumienia z instytucją zagraniczną przed wydaniem decyzji o wycofaniu zaświadczenia AI. Potrzeba komunikacji między instytucjami ubezpieczeniowymi zachodzi dopiero wówczas, gdy wystąpi brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, a między zainteresowanymi instytucjami dojdzie do rozbieżności opinii. Rozporządzenie wykonawcze stanowi, że w takim przypadku instytucje starają się dojść do porozumienia, a ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia (art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego).

Nadto, skarżący zwrócił uwagę, że zgodnie z dokumentem Procedury wydawania zaświadczeń AI oraz ich weryfikacji z dnia 28 lipca 2017 r. (s. 42) „o wycofaniu zaświadczenia AI należy poinformować instytucję zagraniczną..., jeżeli strona wniosła odwołanie w określonym przez prawo terminie, to należy poinformować instytucję zagraniczną o tym, że została wydana decyzja uchylająca zaświadczenie AI, ale decyzja nie jest prawomocna ze względu na wniesione przez stronę odwołanie”. Nie ma zatem mowy o stosowaniu jakiejś formalnej procedury uzgodnień na tym etapie, a tym samym nie sposób zasadnie twierdzić o istnieniu podstawy do zawieszenia niniejszego postępowania z uwagi na obowiązek prowadzenia takiej procedury uzgodnień prowadzącej do wydania decyzji organu. W powoływanej przez Sąd Okręgowy korespondencji z instytucją niemiecką mowa była o tym właśnie trybie działania, a nie o procedurze uzgodnień z art. 5 ust. 2, 3 i 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.

Zdaniem organu rentowego zasadność uchylenia zaświadczenia znajduje potwierdzenie w regulacji stanowiącego podstawę wydania decyzji przepisu art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, zgodnie z którym dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane.

Z powołanej wyżej normy wynika, że instytucja państwa członkowskiego może w dowolnym momencie wycofać lub uznać za nieważne zaświadczenie o ustalonym ustawodawstwie. Ustalenie ustawodawstwa właściwego i wystawienie dokumentów poświadczających stosowanie danego ustawodawstwa nie przesądzają o niemożności zgłoszenia w późniejszym terminie wątpliwości co do zasadności podjętych rozstrzygnięć w trybie art. 5 rozporządzenia 987/2009. Uregulowania unijne nie przewidują ograniczeń czasowych oraz nie definiują warunków, których spełnienie jest konieczne przed wycofaniem zaświadczenia. Taka możliwość wynika z szeregu orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości UE, takich jak chociażby wyroki: z dnia 6 września 2018 r., Alpenrind i in, C-527/16; z dnia 26 stycznia 2006 r., Herbosch Kiere NV, C-2/05; z dnia 27 kwietnia 2017 r., A-Rosa Flussschiff GmbH, C-620/15.

Instytucje zabezpieczenia społecznego państw członkowskich dysponują bowiem uprawnieniem do kontrolowania z urzędu lub na wniosek wydanych poświadczeń. Na organie rentowym ciąży prawny obowiązek weryfikacji wydanych zaświadczeń i - w razie powzięcia wątpliwości co do ich prawidłowości - podjęcia działań w celu usunięcia ich z obrotu i zastąpienia poprawnymi dokumentami. Utrzymanie wadliwego zaświadczenia AI prowadziłoby do naruszenia zasady

lojalnej współpracy z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, w związku z art. 48 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który zobowiązuje instytucje do dokonywania właściwej oceny faktów mających znaczenie z punktu widzenia stosowanych rozporządzeń o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Ponadto, skarżący zwrócił uwagę, że powoływany już wyżej art. 5 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 stanowi, iż w razie pojawienia się wątpliwości co do ważności dokumentu lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tym dokumencie, instytucja państwa członkowskiego, która otrzymuje dokument, zwraca się do instytucji, która ten dokument wydała, o niezbędne wyjaśnienia oraz, w stosownych przypadkach, o wycofanie tego dokumentu. Instytucja wydająca dokument rozpatruje podstawy jego wystawienia i w stosownych przypadkach wycofuje go.

W niniejszej sprawie miała miejsce taka sytuacja, bowiem korzystając z powyższego uprawnienia, niemiecka instytucja zwróciła się do organu znajdującym się w aktach rentowych pismem z dnia 1 kwietnia 2019 r., informującym o wykonywaniu przez wskazane osoby pracy na terenie Niemiec. Po przeprowadzeniu szeregu postępowań wyjaśniających i zebraniu materiału dowodowego organ ustalił, że poszczególne osoby (w tym ubezpieczona) nie może zostać uznana za osobę podlegającą polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, bowiem w istocie wykonywała pracę na terenie Niemiec w okresie od 1 maja 2011 r. do 30 kwietnia 2014 r., a oświadczenie stanowiące podstawę wydania ubezpieczonej zaświadczenia A1 (że przez dwa miesiące przed podjęciem pracy za granicą ubezpieczona wykonywała działalność w Polsce) okazało się niezgodne ze stanem rzeczywistym. Informacja z instytucji niemieckiej stanowiła podstawę do podjęcia w trybie art. 5 rozporządzenia 987/2009 czynności zmierzających do usunięcia nieprawidłowego zaświadczenia A1 - a w konsekwencji do wydania zaskarżonej decyzji.

Jednocześnie, zdaniem organu rentowego, zawieszenie postępowania nie jest zasadne także z tego względu, że (niezależnie od wyników ustaleń instytucji niemieckiej) ubezpieczona nie wykonywała działalności w Polsce i dlatego to nie może być uznana w Polsce za osobę ubezpieczoną.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Zażalenie organu rentowego okazało się uzasadnione.

W niniejszym postępowaniu nie wystąpiła przesłanka określona w art. 177 § 1 pkt. 3 k.p.c., która winna skutkować zawieszeniem postępowania w sprawie.

W rozpoznawanej sprawie J. S. (1) wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 12 października 2021 r., którą organ rentowy unieważnił zaświadczenie A1 potwierdzające, że w okresach od 1 września 2012 r. do 31 sierpnia 2013 r., od 1 września do 29 listopada 2013 r., od 15 maja 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r., od 1 maja 2015 r. do 30 kwietnia 2016 r. oraz od 2 lipca 2016 r. do 30 czerwca 2018 r. w stosunku do ubezpieczonej znajdowało zastosowanie ustawodawstwo polskie i stwierdził, że ubezpieczona jako osoba prowadząca działalność gospodarczą nie podlega ustawodawstwu polskiemu w okresach od 4 maja 2011 r. do 30 października 2011 r., od 15 lutego 2012 r. do 29 listopada 2013 r. i od 10 marca 2014 r. do 30 maja 2019 r. ze względu na podleganie ustawodawstwu niemieckiemu.

Przede wszystkim należy przypomnieć, że to treść zaskarżonej decyzji przed sądem ubezpieczeń społecznych określa przedmiot i granice postępowania sądowego. Zatem w niniejszej sprawie zadaniem sądu pierwszej instancji jest ustalenie, czy ubezpieczona J. S. (1) spełniała przesłanki podlegania ubezpieczeniom społecznym w Polsce w spornych okresach czy też nie, i wydania odpowiedniego orzeczenia w tym zakresie.

Przy czym słusznie wskazuje skarżący, że Sąd winien rozpoznać sprawę merytorycznie, bowiem organ wydał już decyzję, właśnie wskutek przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego i wymiany pism z niemiecką instytucją ubezpieczeniową, i ta decyzja została zaskarżona.

Natomiast rozważania sądu pierwszej instancji odnośnie konieczności przeprowadzenia procedury uzgodnienia między instytucjami ubezpieczeniowymi sytuacji J. S. (1) w spornych okresach i wystąpienia – w ocenie tego Sądu – zaniechań organu rentowego w tym zakresie może mieć wpływ na treść merytorycznego orzeczenia. Taka ocena nie zwalnia jednak sądu pierwszej instancji od przeprowadzenia postępowania i merytorycznej oceny zaskarżonej decyzji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 397 § 3 k.p.c. w związku z art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

sędzia Urszula Iwanowska